

حسین کریمی
معاون قضایی ریاست قوه قضائیه

فرهنگ دادرسی

یادآوری

فرهنگ دادرسی در پی آن است که در کنار دیگر اهداف خود، دادرسان محاکم را در دستیابی سریع به لغات و اصطلاحات و تعبیرات و مواد قانون، یار و یاور باشد از این روی انتظار آن است که دادرسان محترم و دیگر دانشوران حوزه حقوق قبل از آن که فرهنگ شکل نهایی خود را باز یابد ما را از نظرهای مفید خود آگاه فرمایند.

* * *

تابعیت

تابعیت نوعی از ارتباط سیاسی و معنوی است که فردی را به کشوری مربوط می‌کند به عبارت دیگر تابعیت نوعی از ارتباط سیاسی است که به موجب آن فرد جزء عناصر اساسی و دائمی کشوری می‌گردد. [دکتر امامی ج ۴ ص ۱۶۰]

ر.ک. : تابعیت سیاسی ماده ۸ قرارداد وین، تابعیت کشتی ماده ۱ ق دریائی ایران، تابعیت هواپیما ماده ۲۲ ق هواپیمایی کشوری، تابعیت ایران ماده ۹۷۶ ق.م. -ترك تابعیت ماده ۹۸۸ همان.

تاجر

کسی است که شغل معمولی خود را معاملات تجارتي قرار بدهد. [ماده ۱ ق.ت.]

تالاب

اعم است از مرداب، باتلاق یا آب‌بندان طبیعی که سطح آن در حداکثر ارتفاع آب از پنج هکتار کمتر نباشد. ر.ک. : بندج ماده ۱ ق اراضی مستحدثات ۱۳۵۴

تاخیر

تعویق، عقب‌اندازی، دیر شدن و دیر کردن (المنجد)

ر.ک. : تاخیر در حکم ۴۲ ق تشکیل دادگاههای کیفری - تاخیر در رسیدگی ۵۹ آ.د.ک و ۵۹۷ ق.م.آ تاخیر قصاص ۲۶۲ ق.م.آ تاخیر نظامیان ۲۵ ق جرائم نیروهای مسلح - تاخیر اجرای حکم ۵۴۲ آ.د.م - خسارت تاخیر تأدیه ماده ۷۱۹ آ.د.م

تأدیب

تنبیه، سیاست، عقوبت. (المنجد)

ر.ک. : تأدیب کودکان ۱۴۷ ق.م.آ - حبس تأدیبی ماده ۹ ق مجازات عمومی

تأدیه

پرداخت، تصفیه، واریزی (المنجد)

ر.ک. : تأدیه دین ۲۷۲ ق.م - تأدیه برات ۲۳۸ به بعد، ق.ت - تأدیه حق ۷۱۱ آ.د.م - تأدیه خسارت ۶۹ آ.د.ک - تأدیه غرامت ۱۳۴ آ.د.ک تأدیه وجه الكفاله ۱۳۶ آ.د.ک - فرار از تأدیه دین ماده ۴ ق اجرای محکومیت‌های مالی

تأمین

ایمن کردن، آرام دادن، بی‌بیم کردن، حفظ کردن. (ف.معین) و تأمین در اصطلاح عبارت است از توقیف اموال اعم از منقول و غیرمنقول. اقدامات قانونی برای جلوگیری از فرار یا مخفی شدن متهم. [ماده ۲۴۰ آ.د.م و ماده ۱۲ ق اقدامات تأمینی و ماده ۱۲۸ آ.د.ک] / تدارک، تهیه و فراهم کردن.

تأمین اجتماعی

برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبتهای پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی و دولت مکلف به تأمین آن است. [از اصل ۲۹ ق. اساسی]

تأمین / تناسب /

تأمین باید با اهمیت جرم و شدت مجازات و دلایل و اسباب اتهام و احتمال فرار متهم و امحاء اثرات جرم و نیز سابقه متهم و چگونگی مزاج و سن و حیثیت او متناسب باشد. هرگاه بازپرس تأمین نامتناسب اخذ نماید موجب تعقیب انتظامی و محکومیت از درجه ۴ به بالا خواهد بود. [ماده ۱۳۰ ق. آ.د.ک.]

تأمین خواسته

مدعی می‌تواند قبل از تقدیم دادخواست یا ضمن دادخواست راجع به اصل دعوا یا در جریان دادرسی... از دادگاه درخواست تأمین خواسته نماید و دادگاه مکلف به قبول آن است [از ماده ۲۲۵ آ.د.م.]

تأمین دلیل

در مواردی که تحقیق محلی و استطلاع از مطلعین و استعلام از کارشناسان و یا استفاده از قراین و امارات موجوده در محل و یا استفاده از دلایلی که در نزد طرف یا غیر است اقتضاء دارد و یا مستند دعوا دفاتر بازرگانی و امثال آن است، اشخاصی که ظنین هستند بر این که استفاده از دلایل مذکور بعدها متعذر یا متعسر خواهد شد، می‌توانند از دادگاه درخواست تأمین آنها را بنمایند. [ماده ۳۱۵ آ.د.م.]

تأمین زمین

وزارت مسکن و شهرسازی موظف است زمینهای موردنیاز برای امر مسکن و خدمات را ضمن استفاده از کلیه اراضی موات و دولتی در شهرهایی که به پیوست این

قانون به دلیل عدم تکافوی اراضی مذکور در این شهرها ضرورت آن حتمی است به ترتیب از زمینهای بایر و دایر شهری تأمین نماید. ماده ۱۹ ق زمین شهری ۱۳۶۶

تأمین سهام

سهامی که جهت تعویض با اوراق قرضه صادر می‌شود مادام که این تعویض به عمل نیامده است تا انقضای موعد یا مواعد اوراق قرضه قابل تأمین و توقیف نخواهد بود. ماده ۶۸ ق.ت.

تأمین شغل

تأمین شرایط وامکانات کار برای همه از ضوابط اقتصادی جمهوری اسلامی است.

ر.ک. : اصل ۴۳ ق. اساسی

تأمین مسکن

داشتن مسکن متناسب با نیاز حق هر فرد و خانواده ایرانی است. . .

ر.ک. : اصل ۳۱ ق اساسی

تأمین / موارد /

۱- دعوا مستند به سند رسمی باشد.

۲- خواسته در معرض تضییع و تفریط باشد.

۳- مدعی خساراتی را که ممکن است به طرف مقابل وارد آید بپردازد.

۴- در سایر موارد که دادگاه به موجب قانون مکلف به قبول باشد.

از ماده ۲۲۵ آ.د.م

تأیید

قوت دادن، نیرو دادن، حمایت کردن، پشتی کردن، ثابت کردن، یاری نمودن

(المنجد) استوار داشتن.

ر.ک. : تأیید حکم ماده ۲۳ ق. تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب تأیید کاندیدا

ماده واحده ق انتخابات مرداد ۷۰.

تبانی

با یکدیگر قراری نهادن، نهانی پیمان بستن، مواضعه، (ف.معین)
 ر.ک.: تبانی با دشمن ماده ۱۱ ق.جرائم نیروهای مسلح. تبانی ۸۶ همان
 تبانی دلال ۳۴۹ ق.ت. - تبانی مدیر تصفیه ۵۵۶ همان - تبانی در ارتکاب جرم
 ۶۱۰ ق.م.آ. - تبانی با محکوم علیه ۶۱ ق.اجرای احکام - تبانی در ثبت مواد ۱۰۷ و
 ۱۰۸.آ. اجرای مفاد اسناد رسمی

تبدیل

تعویض، تغییر، دگرگونی، (المنجد)
 ر.ک.: تبدیل سهام: ماده ۴۴ ق.ت. تبدیل اوراق قرضه ماده ۶۲ ق.ت. - تبدیل
 وقف ماده ۹۰ ق.م. - تبدیل شرکت سهامی ماده ۲۶۵ ق.ت.

تبرئه

پاک کردن، رفع اتهام کردن.
 ر.ک.: تبرئه غیرقانونی ۲۸۳ ق.متمم قانون مجازات عمومی ۱۳۱۰

تبرع

بارضا و رغبت تقدیم کردن، شرکت در کار خیر، هدیه نمودن، اعانت و بخشش (المنجد)
 ر.ک.: ضمانت تبرعی ماده ۷۲۰ ق.م. - ظاهر در عدم تبرع ماده ۲۶۵ همان.

تبری

خلاص شدن، رها شدن، بیزار شدن (المنجد) تبری از عیوب شرطی از شروط
 ضمن عقد معاوضی است که به موجب آن ناقل عین مال مسؤولیت خود را نسبت به
 عیوب موجود در مبیع در مقابل طرف سلب می‌کند (ترمینولوژی حقوق)
 ر.ک.: تبری از عیوب ماده ۴۳۶ ق.م.

تبعض صفقه

خيار تبعض صفقه

تبعید

دور گردانیدن، دور کردن (المنجد) مجازاتی از نوع مجازاتهای بازدارنده که به منظور مراعات مصلحت اجتماع در حق متهم اعمال می‌شود (ماده ۱۷ به بعد ق.م.آ).
 ر.ک.: تبعید محارب ۱۹۳ و ۱۹۴ ق.م.آ - لباس، کار و آزادی مشروط تبعیدی ماده ۵ به بعد ق. اقدامات تأمینی.

تبعیدگاه

مؤسسه‌یی است که از طرف دولت به منظور نگهداری مجرمین به عادت تأسیس گردیده است (ماده ۵ ق. اقدامات تأمینی) / محل و مکان اجرای حکم تبعید.
 ر.ک.: تکرار جرم و تبعیدگاه ماده ۵ مرقوم.

تبعیض

بخش بخش و بهره بهره گردانیدن چیزی (المنجد) بین دو یا چند کس مساوی، یکی را امتیاز دادن، رجحان بلا، مرجح (ف.معین) ر.ک.: تبعیض در قانون ماده ۲۸۰ ق مجازات عمومی

تبلیغ

رسانیدن (المنجد) جاگیر کردن موضوعی در اذهان عمومی با انتشار آن از طریق روزنامه و غیره (ف.معین) تبلیغات، جمع.
 ر.ک.: تبلیغات دروغین ماده ۶۸ ق. نظام صنفی - تبلیغات انتخاباتی ماده ۲۸ ق انتخابات ۶۲ و ماده واحده ق انتخابات ۱۳۷۰

تتمیم

به سر آوردن، تمام کردن، کامل کردن (المنجد و ف.معین)
 ر.ک.: تتمیم مجازات ماده ۵ ق مجازات جرائم نیروهای مسلح

تجارت

بازرگانی، داد و ستد

ر.ک. : تجارت عتیقه ماده ۱۷ ق حفظ آثار ملی، تجارت قاچاق ماده ۴۵ ق مجازات مرتکبین قاچاق - تخلفات تجارتي ماده ۱۵ به بعد ق.ت

تجارتی

بازرگانی، مربوط به تجارت، تجاری

ر.ک. : قائم مقام تجارتي ماده ۳۶۵ ق.ت - اسم تجارتي ماده ۵۷۸ همان - شرکتهای تجارتي ماده ۲۰ همان - دفاتر تجارتي ماده ۶ همان و اعتبار دفاتر تجارتي ماده ۱۲۹۷ ق.م.

تجاوز

زیاده روی کردن، دست اندازی، حدشکنی، تعدی (المنجد)

ر.ک. : اقدام به تجاوز ماده واحده تشدید مجازات رانندگان - تجاوز به آثار باستانی ۵۵۸ به بعد ق.م.ا تجاوز به اراضی ملی ماده ۱۱ ق اراضی مستحدث ساحلی - تجاوز به عنف ماده واحده تشدید مجازات رانندگان - تجاوز مسلحانه ماده ۱۸ ق جرائم نیروهای مسلح - رفع تجاوز ماده ۶۱ ق.م.ا.

تجدید

نو کردن، از سر نو آغاز کردن، دوباره کاری را انجام دادن (المنجد)

ر.ک. : تجدید بازجوئی ۱۴۳ آ.د.م - تجدید پلاک ماده ۶ آ.راهنمائی و رانندگی - تجدید جلسه ماده ۱۳۴ آ.د.م

تحجیر

شروع در احیاء از قبیل سنگ چیدن اطراف زمین یا کندن چاد و غیره تحجیر است. [ماده ۱۴۲ ق.م.]

ر.ک. : تحجیر نهر ماده ۱۴۸ ق.م - حق تحجیر ماده ۱۴۲ ق.م

تحدید حدود

تعیین حدود ملك یا املاك معین به وسیله مأمور رسمی که در محل وقوع ملك و با سبق آگهی تحدیدی صورت می گیرد (ترمینولوژی حقوق)

ر.ك. : اعتراض به تحدید حدود ماده ۲۰ ق.ث. - اجرای تحدید حدود ماده ۶۸ آ.ق.ث. - اعلان تحدید حدود ماده ۱۰ ق.ث. - بایگانی تحدید حدود ماده ۸۴ آ.ق.ث.

تحریر ترکه

تعیین مقدار ترکه و دیون متوفی (ماده ۲۰۶ ق امور حسبی)

ر.ك. آگهی تحریر ماده ۲۱۰ و ۲۲۴ ق.ا.ح. ۲. تحریر ترکه اتباع خارجه ماده ۳۴۶ ق.ا.ح.

تحریف

گردائیدن سخن از جایش (المنجد) چیزی را از حالت و وضع خود تغییر دادن، تبدیل وضع. ر.ك. : تحریف آثار علمی و هنری ماده ۱۹ ق حمایت آثار مؤلفان ۱۳۴۸

تحريك

به حرکت در آوردن، انگیزش، جنبش.

ر.ك. تحريك مردم ماده ۱۰ ق.م.ا.

تحصيل

به دست آوردن، حاصل کردن، گرد کردن، کسب کردن، اندوختن (ف.معین)

تحصيل تابعیت

تحصيل تابعیت ایران منوط به شرایط چهارگانه مصرح در قانون است

[ماده ۹۷۹ ق.م.]

تحصيل دليل

هیچ دادگاهی نباید برای اصحاب دعوا تحصيل دليل کند بلکه فقط به دلایلی که اصحاب دعوا تقدیم یا اظهار کرده‌اند رسیدگی کند. [از ماده ۲۵۸ آ.د.م.]

تخریب

ویرانی - خراب کردن (المنجد)

ر.ك. : تخریب اموال تاریخی و فرهنگی ۵۵۸ ق.م.ا. - تخریب اراضی ملی ۱۱

ق. اراضی مستحدث ساحلی - تخریب اموال ۶۷۵ ق.م.ا. - تخریب تأسیسات نظامی
 ۷۲ ق. جرائم نیروهای مسلح - تخریب قطار و راه آهن ماده ۹ ق. کیفر بزه های راه آهن
 و ماده ۱۰ ق. حفاظت محیط زیست - تخریب آثار طبیعی و ملی ماده ۱۲ ق
 صید و شکار.

تخصیص

در لغت مخصوص گردانیدن است و در اصول مخصوص گردانیدن حکم است
 به عده‌یی از بسیار یا جدا کردن عده‌یی که متصف به صفتی باشد از عام - آنچه موجب
 خروج بعضی از افراد از حکم عام است مخصص (به کسر) و آنچه مشمول حکم
 می‌ماند مخصص (به فتح) گویند. در این که عموماتی در کلمات فقهاء و اخبار هست
 حرفی نیست و این مخصصات گاه به طور مستقل آمده‌اند و گاه به دنبال عمومات
 به وسیله استثناء یا وصف یا جز آن به طوری که گویند و ما من عام الا و قد خص،
 اصولیون گویند تخصیص بیان این معنی را می‌کند که اصولاً عام من حیث عام بودن
 مشمول حکم نبوده‌است نه آن که مشمول بوده‌است و خارج شده‌است چنان که در
 استثناء، مستثنی در ابتدا مشمول حکم نبوده و مستثنی منه نبوده‌است و در نهایت
 تخصیص اختلاف است بعضی گویند تا حدی جایز است از عامی افرادی خارج شوند
 که مدلول حکم لغو شود و بعضی گویند تا اندازه‌یی که نزدیک به مدلول عام باشد...

(معالم ص ۱۴۱ - کشاف ج ۱ ص ۴۷۰ و قوانین ص ۱۱۶)

تخفیف

کم کردن، سبک کردن، آسان گرفتن (دهخدا)

ر.ک.: تخفیف تأمین ۱۲۹ و ۱۶۹ آ.د.ک. - استحقاق تخفیف ماده ۱۰ آ.کمیسیون

عفو ۱۳۷۱، تخفیف مجازات ۲۳ به بعد ق.م.ا.

تخلیه

خالی کردن (غیاث اللغات) تهی کردن، واگذاشتن، کوتاه کردن ید متصرف از ملک.

(ف.معین)

ر.ك.: تخليه مورد اجاره ماده ۴۹۴ ق.م.م. ماده ۱۲ به بعد ق روابط موجر و مستأجر و ماده ۱ به بعد ق روابط موجر و مستأجر ۱۳۷۶، ماده ۱۰ ق جلوگیری از تصرف عدوانی - تخليه اعيانیهای حریم رودخانه ماده ۲ ق.توزیع عادلانه آب - تخليه نخاله و زباله جدول دجرائم رانندگی و ماده ۲۰ ق جلوگیری از بیماریهای واگیردار

تدارك

فراهم کردن، آماده کردن (المنجد)
ر.ك.: تدارك دفاع ماده ۵۹ ب.آ.د.ك

تدلیس

عملیاتی که موجب فریب طرف معامله شود (ماده ۴۲۸ ق.م.)
ر.ك.: تدلیس در صلح ماده ۷۶۴ ق.م.م. - تدلیس در معامله ۴۲۸ ق.م.م. - خیار تدلیس ماده ۴۴۰ ق.م.م. - تدلیس در بیت‌المال ماده ۵۹۹ ق.م.ا.

ترازنامه

بیلان

ر.ك.: ترازنامه شرکت سهامی ماده ۱۳۸ و ۱۳۹ ق.ت. - مجازات عدم تسلیم

ترازنامه ۲۶۸ ق.ت

تراضی

راضی گشتن دوطرف ازهم، خشنودگردیدن، به رضایت دوطرف معامله (ف.معین)
ر.ك.: تراضی در گواه ماده ۴۳۲ آ.د.م.م. - تراضی در دعوی ماده ۵۸ آ.د.م.م. - تراضی در انتخاب داور ۶۲۵ به بعد آ.د.م.م. - تراضی در حق الزحمه کارشناس ۴۵۸ همان.

ترانزیت

Transite واژه فرانسوی، عبور کالا و مال التجاره از کشوری به کشور دیگر

بدون پرداخت حق گمرک و مالیات، عبور شخص از کشوری بدون توقف در آن [ف] و اژه‌های دخیل]

ر.ک. : ترانزیت داخلی ماده ۱۸ ق. امور گمرکی، ترانزیت خارجی و کالاهای ترانزیت ماده ۲۹ همان

تربیت

پرورش دادن، پروراندن کودک (المنجد)، تأدیب و سیاست (دهخدا)
ر.ک. : تربیت زندانی و زندانیان مواد ۱۴۱ و ۲۳۹ آ. سازمان زندانها - کانون اصلاح و تربیت ماده ۱۸ همان

ترخیص

رخصت دادن، اجازه دادن (المنجد) - اجازه خروج کالا از گمرک (ف. معین)
ر.ک. : عدم ترخیص کالا. ماده ۲۹ ق. امور گمرکی

ترفیع

ارتقاء و فرا رفتن از رتبه پائین به رتبه بالاتر (ماده ۹ ق. استخدام کشوری)
ر.ک. : ترفیع مستخدمان رسمی ۳۴ ق. استخدام کشوری - ترفیع قضات ماده ۲۷ ق. اصلاح پارمیی از قوانین دادگستری.

ترك

عمل ارادی نافی را گویند، در مقابل فعل (ترمینولوژی حقوق)
ر.ک. : ترك تعقیب ماده ۸۹ آ. د.ك، ترك انفاق ۶۴۲ ق. م. ا. - ترك ارتکاب جرم ماده ۴۱ ق. م. ا. - ترك محل نگهداری ماده ۲۶ ق. جرائم نیروهای مسلح - ترك وسیله نقلیه ماده ۱۴۱ آ. راهنمایی و رانندگی

ترکه

میراث، مرده ريك، آنچه از متوفی باقی بماند.
ر.ک. : امور راجع به ترکه ماده ۱۶۲ ق. ا. ح - مهر و موم ترکه ۱۶۶ برداشتن

مهر و موم ماده ۱۹۴ - تحریر ترکه ماده ۲۰۶ - استیفای دین از ترکه ۲۲۵ - قبول ترکه ماده ۲۴۲ - رد ترکه ماده ۲۴۹ و تصفیه ترکه ماده ۲۶۰ ق.ا.ح.

ترکه اتباع خارجه

میراث و مرده ريك افراد تابع خارج.

ر.ك.: وظائف كنسولها ماده ۳۴۰ ق.ا.ح. - آگهی ترکه ماده ۳۴۳ ق.ا.ح. - مهر و

موم ترکه ماده ۳۴۱ ق.ا.ح. - مدیرترکه ۳۴۲ ق.ا.ح. - تصرف در ترکه ماده ۲۱۸ و ۲۲۹ ق.ا.ح.

ترویج

تشویق کردن، به گردش انداختن، انتشار دادن (المنجد)

ر.ك.: ترویج فساد ماده ۶۴۰ ق.م.آ - ترویج سکه قلب ۵۱۸ ق.م.آ

تزویر

تقلب، حيله، گوش‌بری، مرادف جعل، (المنجد)

ر.ك.: تزویر در سند ماده ۶۵۴ آ.د.م و ۵۲۳ ق.م.ا.

تساوی

برابری، یکسان بودن.

ر.ك.: تساوی در حقوق اصل ۱۹ ق.ا. - تساوی در قانون اصل ۲۰ ق.ا. -

تساوی در ارث مواد ۹۰۷، ۹۰۹، ۹۱۹ و ۹۲۱ ق.م.

تسبیب

وارد کردن ضرر به مال غیر که فعل منشاء ضرر به وسیله خود فاعل به هدف

هدایت نشده باشد بلکه بر اثر تقصیر یا بی‌مبالاتی و غفلت و عدم احتیاط وی ضرر

متوجه غیر گردد (ترمینولوژی حقوق) ایجاد سبب کردن، وسیله‌سازی (ف.معین)

ر.ك.: تسبیب تلف مال ۳۳۱ ق.م. - تسبیب در آدم‌ربایی ماده ۷ ق.مجازات

ربایندگان اشخاص. تسبیب در جنایت مواد ۳۱۶ به بعد ق.م.ا.

تسخیری

به نحو بدون مزد کسی را به کاری واداشتن (دهخدا)

ر.ک.: وکیل تسخیری ماده ۳۰۹ آ.د.ک

تسلیم

گردن نهادن، رام شدن، واگذار کردن، سپردن (ف.معین)

ر.ک.: تسلیم مبیع ۳۶۸ ق.م - تسلیم ارث ماده ۳۴۳ ق.ا.ح - امتناع از تسلیم

ماده ۳۷۶ ق.م - تسلیم در برابر دشمن مواد ۱۱ و ۱۶ و ۱۷ ق مجازات جرائم نیروهای

مسلح

تشخیص

معین کردن، باز شناختن از یکدیگر (دهخدا)

ر.ک.: تشخیص منابع طبیعی ماده ۲ ق.حفظ منابع طبیعی و ذخایر جنگلی -

مأموران تشخیص مالیات ۲۷۰ ق.مالیاتهای مستقیم - تشخیص هویت ۸۴ آ.د.ک -

تشخیص مصلحت نظام اصل ۱۱۲ ق.اساسی

تشدید

قوت دادن، گران نمودن، سخت گرفتن (المنجد) افزون کردن میزان مجازات یا

تأمین در حق متهم. در مقابل تخفیف.

ر.ک.: تشدید قرار ماده ۱۶۹ آ.د.ک - تشدید مجازات ۳۴۸ همان - و ماده ۲۲

ق تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب

تشویش

آشفتهگی، پریشانی، شوریده کردن کار (المنجد)

ر.ک.: تشویش افکار عمومی ماده ۲ لایحه مجازات حمل چاقو - تشویش اذهان

عمومی ۶۹۸ ق.م.ا.

تشویق

به شوق افکندن، راغب ساختن (ف.معین)

ر.ک. : تشویق به خرابکاری ماده ۲۵ ق.مطبوعات - تشویق به فحشاء ماده ۶۳۹ ق.م.ا. - تشویق زندانیان ۱۸۰ به بعد آ. سازمان زندانها

تصحیح

درست کردن (المنجد) غلطهای نوشته‌یی را صحیح کردن (ف.معین)

ر.ک. : تصحیح احکام ۱۸۹ آ.د.م - تصحیح شناسنامه ماده ۲ و ۴ و ۱۷ ق. ثبت احوال.

تصحیح حکم فرجام‌خواسته ۴۵۶ آ.د.ک

تصدی

نارسا، مبادرت کردن به امری، عهده‌دار کاری شدن، کاری را پیش گرفتن [ف.معین]

ر.ک. : تصدی حمل و نقل ماده ۲ ق.ت، تصدی عملیات حراج، همان، تصدی فرماندهی ماده ۲۱ ق مجازات جرائم نیروهای مسلح

تصدیق

قبول، باور، تصویب، تأیید (المنجد) پروانه، گواهی

ر.ک. : تصدیق حصر وراثت ماده ۳۶۰ ق.ا.ح - تصدیق امضاء ۱۲۲ ق.ث - تصدیق بدهی ماده ۴۶۷ ق.ت - تصدیق رونوشت ماده ۶۹۱ آ.د.م - تصدیق نامه برات ماده ۳۰۲ ق.ت

تصرف

در دست داشتن، دست‌اندازی، حکومت بر قطعه‌یی از زمین، در اختیار گرفتن، تدبیر و رفتار [ف.معین، المنجد] و عبارت از این است که مالی تحت اختیار کسی باشد و او بتواند نسبت به آن در حدود قانون یا به‌عدوان تصمیم بگیرد (ترمینولوژی حقوق)

ر.ک. : تصرف غاصبانه ماده ۳۰۸ ق.م - تصرف عدوانی ماده ۳۲۲ آ.د.م -

دعاوی تصرف ماده ۱ ق جلوگیری از تصرف عدوانی - تصرف به عنوان مالکیت
 ماده ۷۴۷ آ.د.م - تصرفات مجنون ۱۲۱۳ ق.م - تصرف در ترکه ماده ۲۱۸ ق.ا.ح. -
 تصرفات مالکانه ماده ۱۷ ف.ت.ع.آ - تصرف در امانت ماده ۶۱۷ ق.م - تصرف در
 اراضی ماده ۱۲ ق.آ.ش

تصرف در وجوه عمومی ماده ۱۲ ق محاسبات عمومی ۱۳۶۶

تصرف غیرقانونی ماده ۲ ق دیوان کیفر

تصرف در مجاری آب و برق ماده ۹ لایحه رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق

۱۳۵۸

تصفیه

تفریغ حساب و تعیین بدهی و مطالبات که در نتیجه آن رقم قطعی مبلغ اعلان
 گردد مانند تصفیه دیون و... (ترمینولوژی حقوق) پالودن، پاکیزه ساختن، صاف
 کردن [دهخدا].

ر.ک.: تصفیه ترکه ماده ۲۷۴ ق.ا.ح. - تصفیه شرکت ماده ۲۰۲ ق.ت - سازمان

تصفیه ماده ۱ ق.ت.ا.و - تصفیه وکلاء ماده ۲۲ لایحه استقلال کانون، مدیر تصفیه

۲۴۰ ق.ت - تصفیه آب ماده ۴۷ ق.ت.ع.آ

تصمیم

استوار کردن، خالص کردن (غیاث اللغات) عزم در کار، اراده (دهخدا)

ر.ک.: تصمیم دادگاه ۱۶۵ آ.د.م - تصمیمات سری ماده ۱۳ ق جرائم نیروهای

مسلح - افشای تصمیمات ماده ۳ ق مجازات افشای اسناد دولتی

تضامن

همبستگی، مسؤولیت مشترك (المنجد)

ر.ک.: شرکت تضامنی ماده ۱۱۶ ق.ت - مسؤولیت تضامنی ماده ۱ ق نحوه

اجرای محکومیت‌های مالی

تطبيق

برابر کردن، مطابقه و مقابله، موافق گردانیدن چیزی با چیزی (دهخدا)
 ر.ک.: تطبيق اسناد ۲۹۳ آ.د.م. - تطبيق اسناد ماده ۳ ق. استاندارد

تضييع

ضایع کردن، تباه ساختن، تلف کردن (ف.معین)
 ر.ک.: تضييع بيت المال ماده ۵۹۸ ق.م.ا. - تضييع حق ماده ۲ ق. مجازات تبانی
 برای بردن مال غیر

تظاهر

نمایش دادن، وانمود ساختن (المنجد)
 ر.ک.: تظاهر به مشروب خواری ۱۷۴ ق.م.ا. - تظاهر به حرام ۶۳۸ ق.م.ا. -
 تظاهر به داشتن اسلحه سرد ماده ۱ لایحه مجازات حمل چاقو و انواع دیگر اسلحه سرد.

تعارض

تلاقی دو فکر در جهت عکس یکدیگر به طوری که جمع بین آنها مقدور نباشد
 (ترمینولوژی حقوق)

ر.ک.: تعارض قوانین اصل ۱۶۷ ق. اساسی - تعارض احکام ماده ۲۳ ق
 اصلاح پاره‌یی از قوانین دادگستری - تعارض قراین ماده ۲۴۲ ق.م.ا.

تظلم

دادخواهی (المنجد) فریاد کردن از بیداد کسی (غیاث اللغات)
 ر.ک.: مرجع تظلمات عمومی، اصل ۱۵۹ ق. اساسی - تظلم زندانیان ماده
 ۵۷۴ ق.م.ا.

تعدد

شماره زیاد، گوناگون، چندتایی (المنجد)
 ر.ک.: تعدد امین ۱۱۲ ق. ا.ح. - تعدد بستانکاران ۱۱۸ آ. اجرای مفاد اسناد

رسمی - تعدد ضامن ۶۸۹ ق.م. - تعدد قیم ۱۳۳۴ ق.م. - تعدد کفیل ۷۵۰ ق.م. - تعدد مالک ۱۴۷ ق.ث و ۱۱۵ ق.م. - تعدد محکوم له ۱۴۸ ق.م. - اجرای احکام - تعدد مدعی علیه ۲۷.د.م. - تعدد وکیل ۶۶۹ ق.م. - تعدد وصی و موصی له ۸۵۲ به بعد ق.م. - تعدد واجب النفعه ۱۲۰۲ ق.م. - تعدد حد ماده ۱۵۱ ق.م.ا. - تعدد شغل ماده واحده ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل ۱۳۷۳ - تعدد قاتل ماده ۲۱۲ ق.م.ا. - تعدد مجازات ماده ۳۱ آ.سازمان تعزیرات - تعدد جرم ماده ۵ استرداد مجرمین و تبصره ۲ ماده ۴۰ مکرر آ.د.ک. - تعدد ارزش ۴۱۳ ق.م.ا. - تعدد دیه ۳۸۹ ق.م.ا. - تعدد سرقت ۲۰۲ ق.م.ا. - تعدد قصاص ۲۷۸ ق.م.ا.

تعدی

تجاوز نمودن از حدود اذن یا متعارف است نسبت به مال یا حق دیگری. (ماده

۹۵۱ ق.م.)

ر.ک.: تعدی مأموران دولتی ماده ۳ ق. جرائم عمال دولت ۱۳۰۸

تعدیل

اصلاح، تغییر، اصلاح جزئی، درست کردن (المنجد) / شهادت بر عدالت کسی دادن (ترمبولوژی حقوق) ر.ک.: تعدیل اجاره بها ماده ۴ ق روابط موجر و مستأجر

تعرض

دست درازی کردن، پرخاش و عتاب، به امری پرداختن (ف.معین)

ر.ک.: تعرض به زنان ماده ۳ لایحه مجازات حمل چاقو

تعرفه

صورت قیمت، ارزش متاع، صورت مالیاتی که به کالا تعلق می‌گیرد (دهخدا)

ر.ک.: تعرفه ثبت اسناد ماده ق وصول برخی درآمدهای دولت، تعرفه حمل و نقل

ماده ۱ ق مجازات متخلفین از تعرفه حمل کالا، تعرفه عدلیه ماده ۴۹۴ آ.د.ک،

تعرفه ثبتی ۱۱۸ ق.ث - تعرفه کارشناس ۱ مصوبه تعرفه کارشناسی

تعزیر

نکوهیدن، بازداشتن، ادب کردن به کمتر از حد (المنجد) مجازاتی که دارای حداقل و حداکثر بوده و حداکثر آن در قانون معین و کمتر از حد است (ترمینولوژی حقوق) تأدیب یا عقوبتی است که نوع و مقدار آن در شرع تعیین نشده و به نظر حاکم واگذار شده است از قبیل حبس و جزای نقدی و شلاق که میزان شلاق باید کمتر از حد باشد (ماده ۱۶ ق.م.ا).

ر.ک.: تعزیر در سرقت ماده ۲۰۳ ق.م.ا. - تعزیر در زنا ماده ۱۰۶ ق.م.ا. - تعزیر قاتل ۲۲۰ - تعزیر قذف ۱۴۴ ق.م.ا. - تعزیرات حکومتی ماده ۱ ق. تعزیرات ۱۳۶۷

تعطیل

عقب اندازی، تأخیر (المنجد) بیکار کردن، دست از کار کشیدن، روز بیکاری (ف.معین)

ر.ک.: تعطیل اجرای حکم ۲۴ ق. اجرای احکام، تعطیل دادگاه ۱۱۳ اصول تشکیلات عدلیه - تعطیل دفترخانه ۲۶ ق. دفاتر اسناد رسمی، تعطیل هفتگی اصل ۱۷ ق. اساسی

تعقیب

دنبال کردن، در طلب چیزی آمدوشد کردن (المنجد) و توسل به یک عمل قضائی برای وصول به اخذ حکم یا قرار یا اجرای آن، اقدامات کیفری به منظور کشف جرم و مجرم (ترمینولوژی حقوق)

ر.ک.: تعقیب امر جزائی مواد ۶ به بعد آ.د.ک. - تعقیب جزائی مجرمین فراری ماده ۱ ق تعقیب جزائی مجرمین - منع تعقیب اشخاص ماده واحده - تعقیب انتظامی ماده ۲۶ ق اصلاح پاره‌یی از قوانین دادگستری و ۱۲۵ آ.د.ک. - مرور زمان تعقیب و کلا ۸۶ استدلال کانون تعقیب غیر قانونی ۵۷۵ ق.م.ا.

تعلیق

ایست، وقفه، تعطیل، موکول نمودن، موقوف نمودن به... (المنجد) بلا تکلیف

نهادن يك كار به طوری که نفيًا یا اثباتًا تصمیمی راجع به آن نگرفته باشند (ترمینولوژی حقوق)

ر.ك.: **تعليق مجازات ماده ۲۵ ق.م.و ۳۴۴ آ.د.ك.** - **تعليق قاضي ماده ۲۶ قانون اصلاح پاره‌یی از قوانین دادگستری، تعليق حكم ماده ۱۲۸ آ.د.م.** - **تعليق در عقد ماده ۱۰۶۸ ق.م.** - **تعليق سر دفتر ماده ۱۳ ق دفا تر اسناد رسمی - تعليق ضمان ۶۹۹ ق.م.** - **تعليق كارشناس ماده ۴ و ۲۰ ق.كارشناسان - تعليق مترجم ماده ۲۴ ق.مترجمان - تعليق مرور زمان ماده ۷۵۱ آ.د.م.** - **تعليق وكالت ماده ۶۹ آ.د.م.** - **تعليق تعقيب ماده ۱۷ آ.د.م و ماده ۳۰ ق.م.ا.** - **تعليق خدمت ماده ۳ ق.تشديد مجازات كلاهبرداری.**

تعمير

مرمت کردن (المنجد) آباد کردن، عمر دراز دادن به... (ف.معین)
 ر.ك.: **تعميرات اساسی ماده ۲۰ ق موجرو مستأجر - تعمير موقوفه ماده ۸۶ ق.م.**
تعمير گاه سیار ماده ۶۰ آ.اجرایی ق.مؤسسات حمل و نقل ۱۳۴۶ - بازرسی تعمير گاهها ماده ۴۴ آ. راهنمائی و رانندگی

تعویق

بازداشتن، تأخیر، توقف، درنگ افکندن (دهخدا)

ر.ك.: **تعویق صدور حكم، ۲۰۳ آ.د.ك**

تعهد

رابطه حقوقی که به موجب آن شخص یا اشخاص معین نظر به اقتضای عقد یا شبه عقد یا جرم یا شبه جرم و یا به حکم قانون عزم به دادن چیزی یا مکلف به فعل یا ترك عمل معینی به نفع شخص یا اشخاص معین می شوند. (ترمینولوژی حقوق)

ر.ك.: **ابراء تعهد ۲۶۱ ق.م. - اقاله تعهد همان - انجام تعهد ۷۲۶ آ.د.م. - تبدیل**

تعهد ۲۶۱ ق.م سقوط تعهد، همان - عمل به تعهد ۲۲۱ ق.م. - تعهدات امین ۶۱۳

ق.م - تعهدات کفیل ۷۴۰ ق.م - تعهد سهم ۱۳ و ۱۴ ق. شرکتهای سهامی - تعهدات

ارزی ماده ۵ ق. واگذاری معاملات ارزی ۱۳۳۶

تعویض

تبدیل، (المنجد) عوض کردن، تغییر دادن، (دهخدا)

ر.ک. : تعویض پلاک، جدول ج جرائم رانندگی، تعویض کالا ماده ۲۹ ق. امور

گمرکی، تعویض نوزاد ۶۳۱ ق.م.ا.

تعیین

بازنمودن، مخصوص کردن، برگماشتن، کسی را به کاری نصب کردن. (ف.معین)

ر.ک. : تعیین اجاره بها ۳ ق. موجر و مستأجر - تعیین امین ۱۰۱۲ ق.م - تعیین

بهای خواسته ۸۶ آ.د.م - تعیین حکمین ماده واحده مربوط به طلاق - تعیین داور

۶۳۵ آ.د.م - تعیین قیم ۵۰ ق.ا.ح. - تعیین کارشناس ۴۵۱ آ.د.م - تعیین مهر

۱۰۷۹ ق.م - تعیین وصی ۱۱۸۸ ق.م

تغییر

از حالی به حالی دیگر برگرداندن، دگرگون کردن، عوض کردن (المنجد)

ر.ک. : تغییر اساسنامه ۲۸۵ ق.ت - تغییر اقامتگاه ۱۰۰۱ ق.م - تغییر تابعیت

۱۱۰ ق.ت - تغییر تصمیم ۴۰ ق.ا.ح. - تغییر حافظ ۸۶ ق. اجرای احکام - تغییر

خواسته ۱۱۷ آ.د.م - تغییر رأی ۱۵۵ آ.د.م - تغییر قانون اساسی، اصل ۱۷۷

ق.اساسی - تغییر نام خانوادگی ۴۱ ق.ثبت احوال - تغییر مجرای آب ۱۰۱ ق.م -

تغییر مرزها، اصل ۱۷۶ ق.اساسی - تغییر ابنیه تاریخی ماده ۵۶۴ و ۵۶۶ ق.م.ا.

تفتیش

بازرسی، پیگیری، واریسی (المنجد)

ر.ک. : تفتیش عقاید اصل ۲۲ ق.اساسی - تفتیش جرم ۱۸ آ.د.ک - تفتیش

صحنی حیوانات ماده ۱ ق.تفتیش صحنی - تفتیش نامه ماده ۵۸۲ ق.م.ا. - تفتیش

منازل ماده ۱۲ ق. مجازات مرتکبین قاچاق.

تفخیز

هم‌زانو شدن، در ران کردن چیزی را، در گرفتن (المنجد) وطی انسان مذکر به‌غیراز صورت دخول (ماده ۱۰۸ ق.م.ا)

ر.ک.: حدتفخیز ماده ۱۲۲ توبه از تفخیز ۱۲۵ و عفو تفخیز ۱۲۶ ق.م.ا.

تفریط

ترك عملی است که به موجب قرارداد یا متعارف برای حفظ مال غیر لازم است (ماده ۹۵۲ ق.م.)

ر.ک.: تفریط مستأجر، ۴۸۷ ق.م. - تفریط مضارب ۵۵۶ ق.م.

تفسیر

بیان، شرح، توضیح، هویدا کردن مشکل (المنجد)

ر.ک.: تفسیر حکم ۳۴ آ.دادرسی عدالت اداری - تفسیر قانون، اصل ۷۰ ق.اساسی - تفسیر قانون اساسی، اصل ۹۸ ق.اساسی

تفکیک

در لغت به معنی جدا کردن است و در اصطلاح ثبتی تقسیم قطعه زمین به قطعات است (ترمینولوژی حقوق) رهانیدن و خلاص کردن (المنجد)

ر.ک.: تفکیک اراضی ماده واحده لایحه تفکیک اراضی - تفکیک اراضی شهری ۱۵۴ ق.ث تفکیک املاک ماده ۱ ق.افراز و فروش املاک - تفکیک محکوم به ۱۹۳ آ.د.م. - تفکیک باغ ۴ - ق.اراضی شهری - تفکیک در رسیدگی ماده ۲۵ تشکیل محاکم جنایی ۱۳۲۷

تقاضا

درخواست، خواهش (ف.معین)

ر.ک.: تقاضای اجرای حکم ۲ ق.اجرای احکام - تقاضای اعاده دادرسی ۵۹۱ آ.د.م. - تقاضای تابعیت ۹۹۱ ق.م. - تقاضای ثبت ۱۰۵ ق.ث - تقاضای حصر وراثت

۱۴ ق تصدیق حصر وراثت - تقاضای طلاق ماده واحده ق. طلاق - تقاضای تخلیه مورد اجاره ماده ۳ ق. روابط موجر و مستأجر ۱۳۷۶

تقاضانامه

برگ درخواست، نامه متضمن درخواست

ر.ک.: تقاضانامه ثبتی ماده ۴ به بعد ق.آ. اجرایی ۱۳۷۱

تقسیم

جداسازی، قسمت، پخش (المنجد)

ر.ک.: تقسیم آب ماده ۴۵ ق. توزیع عادلانه آب - تقسیم دیه ماده ۳۰۷ ق.م.ا. -

تقسیم هزینه دادرسی ۴۰۹ آ.د.ک تقسیم اموال شرکت ۵۸۹ ق.م. - تقسیم آب ۱۵

ق.ت.ع.آ. - تقسیم اراضی ماده ۴ و ۵ لایحه واگذاری اراضی در حکومت جمهوری

۱۳۵۹ - تقسیم ارث ۶۰۶ ق.م. - تقسیم ترکه ۳۰۰ ق.ا.ح. - تقسیم دارایی شرکت ۲۲۴

ق.ت. - تقسیم سود ۲۴۰ ق.ت.

تقصیر

اعم است از تفریط و تعدی (ماده ۹۵۳ ق.م.)

ر.ک.: ورشکستگی به تقصیر ۴۸۴ ق.ت. - تقصیر قاضی ۵۸ ق.م.ا. - تقصیر

متهم ۸۶۲ و ۸۶۷ آ.د.ک

تقلب

عملی حقوقی که مقصود فاعل آن، لطمه زدن به حقوق یا منافع دیگران یا نقض یک

قانون است (ترمینولوژی حقوق)

ر.ک.: تقلب در تجارت ۵۵۳ ق.ت، ورشکستگی به تقلب ۴۸۲ ق.ت. - تقلب در

انتخابات ماده ۵۴ - تقلب در پذیره نویسی ماده ۲۴۳ ق.ت. - تقلب در ترانزنامه

شرکت ماده ۲۴۳ ق.ت. - تقلب در مسکوکات ماده ۱۷ ق.م.ا. - تقلب در امور دارویی و

غذایی ماده ۱۸ ق. امور پزشکی و دارویی - تقلب در استاندارد ماده ۱۱ ق.

استاندارد- تقلب در اوزان ماده ۱۰ ق. استاندارد- تقلب در بیت‌المال ۵۹۹ ق.م.ا. -
پلاکهای تقلبی ماده ۱ ق. مجازات استفاده از پلاکهای تقلبی

تقلید

پیروی کردن، از پی رفتن، حرکت و طرز تکلم کسی را نشان دادن (ف.معین).

ر.ک.: تقلید نام و علامت مطبوعات ماده ۲۳ ق. مطبوعات

تکثیر

افزودن، زیاد کردن (دهخدا)

ر.ک.: تکثیر غیر قانونی آثار صوتی ماده ۳ ق. ترجمه و تکثیر کتب و نشریات،

تکثیر غیر قانونی ترجمه کتب و نشریات همان ماده

تکدی

خود را به گدایی زدن، بی‌چیز وانمودن کردن (المنجد)

ر.ک.: جرم تکدی ماده ۶ ق. اقدامات تأمینی- تکرار تکدی، همان

تکذیب

اسناد کذب دادن و دروغ شمردن مطلب دیگری (ترمینولوژی حقوق)

ر.ک.: تکذیب اقرار ۱۲۷۲ ق.م. - تکذیب سند ۱۳۱۲ ق.م. - تکذیب سوگند

۴۶۸ ق.م.آ.د.م

تکرار

دوباره کردن، عمل را دو یا چند بار انجام دادن، تجدید (ف.معین)

ر.ک.: تکرار جرم ماده ۴۸ ق.م.ا. - تکرار تخلف ماده ۹ ق. رسیدگی به تخلفات

رانندگی

تکلیف

اوامر و نواهی قانونی، الزامات قانونی (ترمینولوژی حقوق) موظف ساختن،

رسیدن به سن بلوغ (ف.معین) پیشنهاد و تعارف

ر.ک.: تکلیف سازش ماده ۴۶۸ آ.د.م

تکمیل

کامل کردن، به انجام رساندن، بی نقص کردن (المنجد)

ر.ک.: تکمیل اسناد ماده ۱۹ آ.ق.دفا تر اسناد رسمی - تکمیل تحقیقات ماده ۲۳

ق.تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب - تکمیل دادخواست ماده ۶۶ و ۸۴ آ.د.م

تلف

آسیب، زیان، صدمه، خسارت، لطمه (المنجد)

ر.ک.: تلف ترکه ۲۳۰ ق.ا.ح. - تلف عین مرهونه ۷۹۱ ق.م. - تلف امانت ۶۱۴

ق.م. - تلف مبیع ۴۵۳ ق.م. - تلف عاریه ۶۴۰ ق.م. - تلف وثیقه آ.اجرای مفاد اسناد

رسمی - تلف عین مستأجره ۴۸۳ ق.م. - سبب تلف ۳۹۹ ق.م. - تلف محکوم به ۴۶ ق.

اجرای احکام - تلف نوزاد ۳۶۶ ق.م.ا.

تلقیح

مایه کوبی، واکسن زدن، مایه درخت خرمای نر را به خرمای ماده داخل کردن

برای باروری (ف.معین)

ر.ک.: مرکز تلقیح ماده ۶ آ.جلوگیری از مرض هاری ۱۳۱۸

تمارض

وانمود کردن به بیماری (المنجد)

ر.ک.: تمارض نظامیان ماده ۳۳ ق. مجازات جرائم نیروهای مسلح

تمتع

بهره بردن، برخوردار شدن، لذت بردن، منتفع گردیدن (المنجد)

ر.ک.: تمتع از حق ارتفاق ماده ۱۰۵ ق.م

تمکن

توانایی، قدرت، توانا شدن، دارایی

ر.ک. : تمکن برای پرداخت هزینه گواه و کارشناس ماده ۴۹۳ آ.د.ک -

تشخیص تمکن ماده ۴۹۳ آ.د.ک - تمکن شاکی و متهم ۴۹۳ به بعد آ.د.ک

تملك

دارا شدن، به تصرف در آوردن، حاکم گردیدن، دست انداختن، ضبط کردن، به قهر مالک گردیدن (المنجد) قصد انشاء در قبول ملکیت، در مقابل تملیک به کار می رود (ترمینولوژی حقوق)

ر.ک. : اسباب تملك ۱۷۹ ق.م - تملك آپارتمانها ماده ق. تملك آپارتمانها - تملك اراضی ماده ۱ لایحه خرید و تملك اراضی برای دولت - تملك بلاعوض ۱۲۱۲ ق.م - تملك راهها ماده ۲۴ ق.م - تملك زمین ماده ۹ ق. زمین شهری - تملك وقف ماده ۱۴ ق. زمین شهری - تملك مباحات ۲۷ ق.م - تملك مال غیر ماده ۱ ق. اشخاصی که مالی غیر را تملك می کنند

تمليك

قصد انشای ایجاب کننده‌یی که می خواهد مالی را از خود به دیگری منتقل کند (ترمینولوژی حقوق)

ر.ک. : سازمان اموال تملیکی ماده ۱ و ۴۵ ق. تأسیس سازمان

تميز

به جای تمییز به کار رفته است، فرق گذاری، ادراک، تشخیص، قضاوت صحیح، شعور (المنجد) اصطلاح خلاصه دیوان تمیز است و در حقوق مدنی حالتی است نفسانی که با جنون، صغر، مستی، خواب و اغماء مانعة الجمع است (ترمینولوژی حقوق)

ر.ک. : تشکیلات دیوان تمیز ۸۸ ق. اصول تشکیلات و ۱۰ و ۵۴ همان

تنظيم

نظم دادن، سر و سامان دادن، مترتب ساختن، به سامان کردن (ف.معین)

ر.ك.: تنظیم اجاره‌نامه ۷ ق. موجر و مستأجر - تنظیم اسناد ۹۶۹ ق.م و ماده ۳۴ آ.ق دفتر اسناد رسمی - تنظیم دادخواست ۷۴ آ.د.م - تنظیم دادنامه ۱۵۸ آ.د.م - تنظیم وصیت‌نامه ۲۷۶ ق.م تنظیم وکالت‌نامه ۶۲ آ.د.م

توالی

پیاپی رسیدن، پشت سر هم بودن، پی‌درپی قرار گرفتن (ف.معین)

ر.ك.: توالی ایجاب و قبول ۱۰۶۵ ق.م

توبه

دست کشیدن از گناه، بازگشتن به طریق حق، پشیمان شدن از گناه

ر.ك.: توبه زانی، سارق و غیره مواد ۱۲۵ - ۸۱ - ۱۸۱ - ۱۹۴ - ۱۳۲ - ۷۲

- ۲۰۰ ق.م.ا.

تودیع

به جای ایداع به کار رفته‌است، سپردن

ر.ك.: تودیع حق‌الزحمه کارشناس ماده ۴۵۹ آ.د.م

توده جنگلی

قطعات مجزایی از جنگل یا مرتع مشجری است که وسعت سطح آن کمتر از ده

هکتار و حجم درختان جنگلی موجود بیش از سیصد متر مکعب در هکتار باشد (ش ۱۰

ماده ۱ ق. حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها)

توطئه

آماده نمودن، با هم ساختن، مقدمه چیدن برای وصول به امری، زمینه‌سازی،

ساخت و باخت (دهخدا)

ر.ك.: توطئه برای آشوب ماده ۴ لایحه مجازات حمل چاقو - توطئه علیه

استقلال ماده ۹ ق. جرائم نیروهای مسلح

توکیل

دیگری را وکیل قرار دادن (دهخدا)

ر.ک.: امور قابل توکیل ماده ۶۶۲ ق.م. - توکیل برای تولیت ماده ۸۲ ق.م. -

توکیل در سوگند ۱۳۳۰ ق.م. - وکالت در توکیل ۲۹ ق.وکالت

تولیت

سرپرستی کاری را به دیگری سپردن، عهده‌داری امور موقوفات و مزارات،

ولایت‌دادن

ر.ک.: اثبات تولیت ۳۱ ق.ث. - تولیت وقف ۷۵ ق.م. - حق تولیت ماده

۱۱ ق. تشکیلات سازمان حج

توقف

بازماندن تاجران تأدیه و جوهی که برعهده دارد، ورشکستگی. ر.ک.: ماده ۴۱۲ ق.ت

توقیف

سلب آزادی از اشخاص یا مال او با حالت انتظار ترخیص (ترمینولوژی حقوق) /

بازداشتن، بازداشت کردن، از حرکت بازداشتن، ضبط کردن، قبضه کردن (ف.معین)

ر.ک.: اموال غیرقابل توقیف ۶۵ ق. اجرای احکام مدنی، توقیف اجرا ۶۶۷ آ.د.م،

توقیف اموال ۲۹۲ ق.ت، توقیف اموال منقول ۲۵۹ آ.د.م، توقیف مدعی به ۲۵۸ آ.د.م،

توقیف دادرسی ۲۹۰ آ.د.م، توقیف حقوق ماده ۹۶ ق. اجرای احکام، توقیف طلب

۲۲۶ آ.د.م، توقیف غیرقانونی ۵۷۲ ق.م.ا.، توقیف محصول ۲۵۱ آ.د.م، توقیف

ورشکسته ۴۳۵ ق.ت، نگهداری اموال توقیفی ۷۷ ق. اجرای احکام، توقیف مطبوعات

ماده ۳۱ ق. مطبوعات - قرار توقیف ۳۸ - اعتراض به توقیف ماده ۴۰ آ.د.ک - توقیف

اموال ۱۰۷ آ.د.ک - توقیف بیگانگان ماده ۳۶ کنوانسیون وین - توقیف بدهکاران ماده

واحد ق. منع توقیف اشخاص

تولید

پدید آوردن، پروردن، (دهخدا)

ر.ک.: تولید شراب ماده ۷۰۳ ق.م.ا. - تولید مواد مخدر ماده ۴ ق. مبارزه با مواد مخدر - رقابت در تولید مواد خوردنی و دارویی ماده ۵ ق. مواد خوردنی...، تولید مثل ۴۷۵ ق.م.ا.

توهین

اهانت کاری که متضمن اسناد و اخبار نبوده و به نحوی از انحاء در حیثیت متضرر از جرم، نوعی وهن وارد کند، توهین غالباً با الفاظ و فحش و تحقیر محقق می‌شود (ترمینولوژی حقوق)

ر.ک.: توهین به اسلام ماده ۲۶ ق. مطبوعات - توهین به زنان ماده ۳ لایحه قانونی مجازات حمل چاقو.

تهاتر

دعوای باطل کردن بر یکدیگر، ادعا کردن دو تن نسبت به یکدیگر که در آن هر دو بر باطل باشند، معامله جنس با جنس، دادوستد جنسی (ف.معین). از اسباب سقوط تعهدات که به موجب آن دو تعهد متقابل، ساقط می‌شوند (ر.ک.: ترمینولوژی حقوق)

ر.ک.: تهاتر دین ۲۹۴ ق.م - دعوای تهاتر ۲۸۵ آ.د.م - شرط برقراری تهاتر ۲۹۶ ق.م

تهدید

ترسانیدن، بیم دادن، ترس. (ف.معین)

ر.ک.: تهدید در معامله ۲۰۴ ق.م - تهدید به آبروریزی و قتل و ضرب و غیره ماده ۶۸۸ و ۶۸۹ ق.م.ا. تهدید در مطبوعات ۳۱ ق. مطبوعات

تهدید

ترسانیدن، مرعوب کردن (المنجد)

ر.ك.: تهدید دیگری به دادن سند و نوشته ۶۶۸ ق.م.ا. - تهدید به قتل و

ضررهای نفسی و شرفی و مالی ۶۶۹ ق.م.ا. - تهدید از طریق مطبوعات ماده ۳۱ ق.

مطبوعات - نامه تهدیدآمیز ماده ۶۲ آ.د.ك

تهمت

گمان بد، افتراء (ف.معین)

ر.ك.: حد تهمت ۱۴۰ ق.م.ا. - نشر تهمت ماده ۳۰ ق. مطبوعات

* * *

داد مظلومان دادن

آورده‌اند پادشاهی بود در دارالملك چین به زیور عدل و صنعت نصفت آراسته.

ستم را زیان عدل را سود از او خدا راضی و خلق خشنود از او

ناگاه آفتی به حسّ سامعه او راه یافت و گرانی در گوش او پدید آمد. ارکان دولت را

جمع کرد و چنان زار بگریست که جمله حاضران بر حال وی به گریه آمدند و از برای

تسلیت او تدبیرها انگيختند. ملك فرمود شما گمان مبرید که من بر فوت حس سمع

می‌گیرم، چه می‌دانم عاقبت کار فتور و قصور به قوا و حواس راه خواهد یافت پس بر

بطلان چیزی از آن مرد خردمند چگونه اندوهگین شود گریه من برای آن است که ناگاه

مظلومی دادخواه بر بارگاه فریاد کند صدای استغاثه او به گوش من نرسد و او

بازگردد و من عندالله مؤاخذ باشم اما در این باب فکری کرده‌ام بفرمایید تا در دیار نداکنند که کسی غیر از دادخواه جامهٔ سرخ نبپوشد تا بدان علامت بر حال مظلومان اطلاع یابم و به داد ایشان برسم.

از ملاحسین واعظ کاشفی سبزواری

«در اخلاق محسنی» تألیف قرن نهم هجری